

ԿՐԹԱՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼ_ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՏԵՍՏԱԿՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԽՈՒՄԲ՝ ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ և ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱԾԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՄԵԹՈԴՆԵՐ.

ԿԻՐԱՌՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱԿԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԿԱՏԱՐՈՂ՝ ԳԱՅԱՆԵ ԴԱՎԹՅԱՆ

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՍԱՐՈՒԽԱՆՅԱՆ

2022թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

- ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ
- ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ՆՊԱՏԱԿԱՅԱՐՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝
ԸՍՏ ԴԱՍԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ
 - ❖ Դասի սկիզբ
 - ❖ Դասի ընթացք
 - ❖ Դասի ավարտ, ամփոփում
- ԱՄՓՈՓՈՒՄ
- ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ավարտական հետազոտական աշխատանքի թեման՝ «Ուսուցման ժամանակակից մեթոդներ», միշտ արդիական է, քանզի կյանքի վերափոխման և զարգացման ճանապարհին անուրանալի է առողջ և ողջամիտ քաղաքացու, անհատի դերը, ուստի կրթությունը, ուսուցման և ուսումնառության գործընթացը անընդհատ գտնվում է պետության և հասարակության ուշադրության և մոտեցումների հարափոփոխ մշտադիտարկման տակ: Վերջին տարիներին հաճախ են հակադրվել ուսուցման ավանդական և ինտերակտիվ մեթոդները, ուսուցչակենտրոն և աշակերտակենտրոն մոտեցումները: Ընդ որում՝ այդ հակադրումը կատարվում է այն համատեքստում, որ ինտերակտիվ և աշակերտակենտրոն մոտեցումները բացարձակապես լավն են, իսկ ավանդական և ուսուցչակենտրոն մոտեցումները՝ վատը: Քննարկենք մի քանի դրույթ:

Ինտերակտիվ մոտեցումներն անհրաժեշտ են աշակերտներին մոտիվացնելու, ուսուցումը հետաքրքիր ու մասնակցային դարձնելու համար: Բայց այդ ամենը չեն բացառում նաև ավանդական մոտեցումների օգտագործումը: Հարց ու պատասխանը, նյութը վերհիշելը, վարժանքները, ուսուցչի բացատրական խոսքը այսօր էլ կարևոր են ու անհրաժեշտ ուսուցման համար: Բացի այդ՝ ինտերակտիվ ուսուցումն ունի որոշակի ռիսկեր, որոնք անտեսել չի կարելի: Օրինակ՝ խմբային աշխատանքների ժամանակ որոշ աշակերտներ «գլուխ են պահում»: Արտաքուստ թվում է, թե երեխաներն ակտիվ են, բայց վերջում պարզվում է, որ մնացորդային գիտելիքների մակարդակը ցածր է: Հետևաբար՝ կարծում ենք, որ մանկավարժության մեջ չպետք է լինեն մեթոդների և հնարների հակադրում: Բոլոր մեթոդներն ու հնարները ինչ-որ իրավիճակում կարող են օգտակար լինել: Ուսուցման մեթոդները հաճախ ընկալվում են որպես դեղատոմս: Երբեմն նշվում է, որ այս կամ այն մեթոդը կիրառելու դեպքում մենք կկարողանանք հասնել մեր նպատակին: Բայց մանկավարժության մեջ ընդհանրացված լուծումներ չկան: Յուրաքանչյուր դաս, յուրաքանչյուր դասարան տարբեր է: Մեկ դասարանում աշխատող մոտեցումը կարող է մի այլ դասարանում չաշխատել: Հետևաբար՝ ուսուցման մեթոդներն ու հնարները պետք է ընկալել որպես գործիքներ, որոնց կիրառման մասին որոշումը կայացնում է ուսուցիչը: Թեմայի ընտրության նպատակն է ներկայացնել նոր մեթոդների առաջարկներ՝ բոլորովին չանտեսելով հին մեթոդների «ընկերակցությունը»:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ՆՊԱՏԱԿԱՅԱՐՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ` ԸՍՏ ԴԱՍԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ

Եկեք փորձենք դասապրոցեսը բաժանել երեք հիմնական մասի, և յուրաքանչյուր հատվածում կիրառել մեր կողմից դիտարկված ամենաարդյունավետ մեթոդներ և հնարներ`

1. դասի սկիզբ
2. նոր նյութի բացատրություն,
3. սովորածը պարզելու հնարներ:

Դասի սկիզբ: Յուրաքանչյուր հաղորդակցության մեջ կարևոր է սկիզբը: Մարդկանց մոտ սովորաբար տպավորվում է հաղորդակցության սկզբի և վերջի հատվածները: Հաղորդակցման առաջին րոպեներին է մարդը որոշում դիմացինին լսել, թե ոչ: Այդ առումով դասի հաջող սկիզբը շատ կարևոր է: Եթե ուսուցչին հաջողվի դասի առաջին րոպեներին գրավել աշակերտների ուշադրությունը, ապա դա էապես կնպաստի դասի արդյունավետ ընթացքին: Ներկայացնենք դասը սկսելու մի քանի հնարներ:

1. Խորհրդավորություն Երեխաները սիրում են գաղտնիքներ: Գաղտնիքների առկայությունը մոտիվացնում է նրանց: Երեխաները ցանկանում են թաքցնել առաջ բացահայտել գաղտնիքը: Հետևաբար` երբեմն կարելի է դասը սկսել հետևյալ նախադասությամբ.«Ես մտքիս մեջ մի բան եմ պահել: Այն վերաբերում է մեր ուսումնասիրած և այսօրվա մատուցվելիք նյութին: Դուք պետք է ինձ հարցեր տաք: Ես պատասխանելու եմ միայն «այո» կամ «ոչ» տարբերակով: Այնպես ձևակերպեք հարցերը, որ իմ «այո» կամ «ոչ» պատասխանն օգնի ձեզ հասկանալ, թե ինչ եմ պահել մտքիս»:

2.Գուշակություն Սովորողների հետաքրքրությունը խթանելու նպատակով կարելի է նյութի հիմնական կարևոր հասկացությունները կամ վերնագիրը թերթիկների վրա գրել, կտրատել առանձին բառերի և պահել դասասենյակում` աչքից հեռու տեղերում: Դասը սկսելուց առաջ առաջարկել սովորողներին գտնել դրանք և համադրելով ստանալ վերնագիրը կամ գլխավոր միտքը: Կարելի է

առաջարկել նաև ստացածը կարդալով գուշակել՝ ինչի մասին է դասը, կարծիքները լսել և առաջարկել ուսումնասիրել բուն դասանյութն ու ընդհանրություններ կամ տարբերություններ գտնել գուշակածի ու դասանյութի միջև: Կարելի է նաև մտածողության հմտություններ զարգացնելով իրականացնել այս հնարը: Օրինակ՝ կարող եք առանձին թղթերի վրա գրել «կռիվ», «պատերազմ», «տարակարծություն», «անհամաձայնություն» բառերը և աշակերտներին առաջարկել գտնել այն հասկացությունը, որը միավորում է այս բառերը: Պատասխանն է՝ կոնֆլիկտը:

Ուսուցիչն առաջարկում է թղթի վրա գրել ամենասիրած ֆիլմի կամ հեքիաթի անունը և մտապահել: Այնուհետև ուսուցիչը թղթերը հավաքում է և խառը բաժանում աշակերտներին: Աշակերտները փորձում են գուշակել, թե ով է գրածի հեղինակը:

3. Չարմանք, անսպասելիություն երեխաները սիրում են զարմանալ: Անսպասելի, զարմանալի մտքերը գրավում են նրանց ուշադրությունը: Հետևաբար՝ դասը անսպասելի նորությունով սկսելը շատ կարևոր է: Այս համատեքստում կարելի է օգտագործել հակափաստական մտածողությունը: Վերջինս ձևակերպվում է պատկերում արտացոլված ոճով: Օրինակ՝ կարելի է դասի սկզբում հարցնել՝ Ի՞նչ հարաբերություններ ունեք ձեր եղբոր//քրոջ հետ, նրան խորհուրդներ տալի՞ս եք, նա լսում//հետևում է ձեր տված խորհուրդներին: Կամ՝ Ի՞նչպես կվարվեիր մեծ//փոքր եղբոր փոխարեն («Ուրիշ համար փոս փորողն ինքն է ընկնում մեջը», 5-րդ դասարանի դասագիրք, էջ 22):

- 4. Մեջբերումներ Բավականին արդյունավետ է դասի սկզբում որոշակի սկզբնաղբյուրի օգտագործումը: Դա կարող է լինել աֆորիզմ, թևավոր խոսք կամ նույնիսկ դրդում՝ այդ ձևով տալով նախագիտելիք, ստեղծելով պրոբլեմային իրավիճակ, աշխատանքային տրամադրություն, մոտիվացիա: Ահա մի քանի օրինակներ, որոնք կարելի է օգտագործել հատկապես գրականության դասերին՝
 - «Ամեն արժեք գեղեցկություն է դառնում, բայց գեղեցկությունն ամեն արժեքից բարձր է...»(Երվանդ Քոչար)
 - « Բարոյականությունն այնպիսի բան է, որը մեզ այլ բաներից ավելի շատ է հետաքրքրում»:

- «Մենք կարծում ենք, որ բարոյական հարցերում մեր կայացրած յուրաքանչյուր որոշում ազդում է հասարակության ճակատագրի վրա...»
Դեյվիդ Յոուն
- «Դարաշրջանի կարևոր հարցերը լուծվում են ոչ թե ճառերով և մեծամասնության քվեարկությամբ, այլ երկաթով և արյամբ:»(Օ. Բիսմարկ)
- «Ինձ երբեք ծանոթ չի եղել մի բառ՝ հանձնվել»:
- «Չաղթողին երբեք ոչ ոք չի հարցնում արդյոք նա ճի՞շտ էր, թե՞ սխալ»:
«Մարդկանց կառավարելու երկու ուղի կա՝ անձնական շահ և փող»:
«Գեներալ, դուք ինձնից ուղիղ մի գլուխ բարձր եք, բայց եթե շարունակեք ինձ հակաճառել, ապա ես անհապաղ կվերացնեմ այդ տարբերությունը»:

Այս մտքերից մի քանիսի հեղինակները դասի սկզբում չեն նշվում: Միայն դասի ավարտին են աշակերտներն իմանում, որ խոսքերի հեղինակն իրենց կողմից որոշակիորեն կոնկրետ վերաբերմունքի արժանացած Ա. Յիտլերն է կամ Նապոլեոն Բոնապարտը:

5. Գիտեմ, ուզում եմ իմանալ, սովորեցի (ԳՈԻՍ) Դասը սկսելու շատ հայտնի հևար է նաև ԳՈԻՍ-ը: Դասասկզբում ուսուցիչը գծում է M-աձև աղյուսակ, որի ձախ սյունակում գրում է՝ գիտեմ, կենտրոնում՝ ուզում եմ իմանալ, աջ սյունակում՝ սովորեցի բառերը: Դասի թեման հայտնելուց հետո ուսուցիչը դիմում է աշակերտներին հետևյալ հարցով. ի՞նչ գիտեք այս թեմայի, հասկացության մասին: Ապա լրացվում է գիտեմ սյունակը: Չաջորդիվ աշակերտներին հարցնում է՝ ի՞նչ եք ուզում իմանալ այդ թեմայի մասին: Եվ լրացնում է ուզում եմ իմանալ սյունակը: Դասի վերջում լրացվում է սովորեցի սյունակը:

Նոր նյութի բացատրություն: Դասի ընթացք:

Նոր նյութի բացատրության ժամանակ պետք է հաշվի առնել այն հանգամանքը, որ աշակերտը միանգամից չի կարող շատ բան սովորել: Ըստ գիտական հետազոտությունների՝ «Մեկ դասի ընթացքում երեխան կարող է սովորել 4-7 բառ»: Չետևաբար՝ նոր նյութը բացատրելիս ուսուցիչը պետք է ուշադիր լինի, որպեսզի չգերազանցի այդ ծավալը: Ծավալը գերազանցելու դեպքում աշակերտի աշխատանքային հիշողությունը չի կարողանում

հասկանալ նոր նյութը: Այդ առումով նոր նյութ բացատրելիս շատ կարևոր է այն փոքր կտորներով բացատրելը: 5-7 րոպե նյութը ներկայացնելուց հետո անհրաժեշտ է կանգ առնել, հարցերի միջոցով պարզել՝ արդյո՞ք հասկանում են երեխաները նոր ներկայացված նյութը: Ապա ևս 5-7 րոպե ծախսել նոր նյութի մատուցման վրա: Շատ կարևոր է նախադասությունների չափը: Խորհոհորդ է տրվում նոր նյութ բացատրելիս օգտագործել տարբեր չափի նախադասություններ:

Օրինակ՝ լավ կլինի երկար նախադասությունից հետո օգտագործել կարճ նախադասություն: Հետո միջին չափի նախադասություն: Մի քանի երկար նախադասությունների հաջորդումը կարող է դժվարացնել աշակերտների ուշադրության կենտրոնացման գործընթացը:

Նոր նյութը բացատրելիս կարևորվում է օգտագործել գծապատկերներ: Ուսուցչի խոսքը պետք է ուղեկցվի պատկերներով: Ապացուցված է, որ աշակերտներն ավելի լավ են սովորում, երբ խոսքն ու պատկերը զուգակցվում են: Ինչքան շատ զգայարաններ ներառվեն նոր նյութի հաղորդման ընթացքում, այնքան տպավորիչ և հիշվող է դառնում նյութը՝ սովորողի համար:

Նոր նյութի մատուցման փուլում շատ կարևոր է նաև արդեն իմացածի հետ կապակցումը: Մարդը սովորում է այն դեպքում, երբ կարողանում է նոր գիտելիքը կապակցել արդեն իմացածի հետ: Հետևաբար՝ նոր նյութը պետք է անընդհատ կապակցել նախկինում ուսումնասիրված նյութի հետ:

Նոր նյութը բացատրելիս հետաքրքիր է «սատանայի վկա» հնարի հաճախակի կիրառումը: Այս դեպքում ուսուցիչը միտումնավոր սխալ միտք է ասում, որպեսզի ստուգի, թե որքան ուշադիր է դասարանն իրեն լսում: Իհարկե, սխալը պետք է լինի աշակերտների արդեն իմացած նյութի շրջանակում: Հաճախ ուսուցիչներին թվում է, թե այդ դեպքում աշակերտները կարող են մտածել, որ իրենց ուսուցիչը չի տիրապետում նյութին և սխալ բաներ է ասում: Բայց մի քանի անգամ կիրառելուց հետո աշակերտները կհասկանան, որ դա մանկավարժական հնար է: «Սատանայի վկա» հնարի կիրառումը աշակերտների ուշադրությունը կենտրոնացնելու լավ մեթոդ է:

Կենտրոններով աշխատանք Ստեղծվում են 4-5 հոգուց բաղկացած խմբեր: Խմբերը ստանում են տեքստը և մոտենում համապատասխան անվանումներով

կենտրոններին: (խմբերում մասնակիցների ներգրավումը և խմբին համապատասխան կենտրոն ուղղորդելը կարող է լինել ինչպես նպատակային՝ համագործակցություն, որոշակի աշխատանքներում կարողությունների և հմտությունների խորացում, այնպես էլ պատահականության սկզբունքով): Կենտրոնները կարող ենք անվանել՝

- հետազոտողների կենտրոն
- ստեղծագործողների կենտրոն
- գրավոր աշխատանքի կենտրոն
- բացահայտողների կենտրոն

Օրինակ՝ գրավոր աշխատանքի կենտրոնում սովորողները ընթերցում են տեքստը և իրականացնում լեզվական կամ բառային աշխատանք՝ պահանջին համապատասխան:

Որոշակի կենտրոնում աշխատանքի համար սովորողների տրվում է որոշակի ժամանակ՝ կախված տեքստի ծավալից, սովորողների քանակից և պատրաստվածությունից: Աշխատանքի ավարտին խմբերը միմյանց են ներկայացնում արդյունքները:

Ուսուցիչը կարող է իր հայեցողությամբ ավելացնել կամ պակասեցնել կենտրոնների թիվը՝ փոխելով կամ հարմարեցնելով անունները: Ուսումնական նյութը մատչելի դարձնելուն շատ են օգնում դիդակտիկ պարագաները և նյութերը՝ այն ամենը, ինչը ակադեմիական կրթությունը մոտեցնում է կյանքին: Օրինակ՝ Ստեփան Զորյանի կյանքն ու ստեղծագործությունն անցնելիս 6-րդ և 7-րդ դասարանցիները դասաժամերի մի մասն անց են կացնում գրողի տուն-թանգարանում, լինում նրա խնձորի այգում, աշնանը համտեսում արևաբույր խնձորը, որի համը միշտ մնում է աշակերտների հետ և ամեն անգամ արթնանում՝ Զորյանի գործերն ընթերցելիս:

Սովորածը պարզելու մեթոդներ և հնարներ: Դասի ավարտ, ամփոփում:

1. Ֆրայերի մոդելը Սա շատ արդյունավետ գործիք է սովորածը պարզելու համար: Ուսուցիչը քառաբաժանի կենտրոնում գրում է հասկացության, երևույթի, առարկայի անունը, ապա՝ առաջարկում վերևի ձախ անկյունում գրել հասկացության սահմանումը, վերևի աջ անկյունում այդ հասկացության պատկերային արտահայտությունը: Դա կարող է լինել ձեռքով նկարած պատկեր, լուսանկար, գծապատկեր, աղյուսակ: Ներքևի ձախ անկյունում գրել՝ օրինակներ, որոնք վերաբերում են այն հասկացությանը, ներքևի աջ անկյունում՝ օրինակներ, որոնք չեն վերաբերում այդ հասկացությանը:

2. Գիտելիքի դոմինո Սովորողները նստում են մեծ սեղանի շուրջ:

Քայլ 1 - Բոլոր սովորողները ստանում են առնվազն 1 քարտ՝ կախված թեման ամփոփող հարցերի քանակից և սովորողների թվից:

Քայլ 2 - Ուսուցչի հրահանգով սովորողներից մեկը իր մոտի քարտը, վրայի հարցը կարդալով, դնում է սեղանին:

Քայլ 3 - Հնչած հարցի պատասխանն ունեցող սովորողը ասում է պատասխանը և իր քարտը դնում սեղանին՝ նախորդ քարտի հարցի շարունակությամբ, ու կարողում իր քարտի հարցը:

Քայլ 4 - Հաջորդաբար շրջանաձև դրվում են բոլոր քարտերը:

Քայլ 5 - Ավարտին շրջվում են բոլոր քարտերը, և ճիշտ դասավորվածության պարագայում քարտերի դարձերեսին երևում է թեմայի կարևոր հասկացությունը կամ միտքը:

Օրինակ՝ արդար աշխատանքն արժանի է արդար վարձատրության:

Քայլ 6 - 2-3 աշակերտ արտահայտում է վերջնական մտքի վերաբերյալ սեփական մոտեցումները:

3. Մտքերի հոսք Նոր նյութը բացատրելուց հետո ուսուցիչը դադար է վերցնում և աշակերտներին առաջարկում գրել, թե ինչ հասկացան նոր նյութից: Այնուհետև ուսուցիչը կարող է շարունակել նյութը բացատրել կամ կարող է առաջարկել զույգերով աշխատել:

Աշակերտները միմյանց հետ քննարկում են հետևյալ հարցերը՝

.Ի՞նչ ընդհանուր բաներ են գրվել

. Կա՞րևոր մի բան, որ երկուսն էլ մոռացել են գրել

.Արդյոք որևէ սխալ բան են գրել

. Ինչու՞ են հատկապես ընտրել և գրել այդ բաները:

4.Երկու բան : Սովորողները գրում կամ ասում են երկու բան՝

.որ այսօր սովորեցինք

.որ սովորել ենք նախորդ դասին կամ անցած շաբաթ

. որ սովորեցինք այս թեմայից

.որոնց մասին կուզեինք ինամալ ավելին

.որոնք կապված են մեր կյանքին և առնչվում են այսօրվա դասի հետ:

5.Վարդ, փուշ, բողբոջ:

ՎԱՐԴ- նշեք մեկ բան, որ շատ լավ հասկացաք

ՓՈՒՇ- նշեք մեկ բան, որը սովորելիս բախվեցիք դժվարության

ԲՈՂԲՈՋ- նշեք մի բան, որտ սովորելուց հետո ձեր գլխում նոր միտք ծագեց:

6.Տասր տարի անց: Նշեք մի բան, որ կցանկանայիք հիշել այս թեմայից 10 տարի անց:

7. Սկսել, դադարեցնել, պահել

• Նշե՛ք մեկ բան, որը կուզենաք սկսել:

• Նշե՛ք մեկ բան, որը կուզենաք դադարեցնել:

• Նշե՛ք մեկ բան, որը կուզենաք շարունակել:

8. Յարգելը Յարգելը, որոնք հնարավորություն են տալիս պարզել, թե ինչ չափով են աշակերտները յուրացրել թեման:

- Ինչո՞վ Ա կերպարը և Բ կերպարը իրար նման:

- Ո՞րն է ստեղծագործության//ևյուրթի հիմնական գաղափարը:

- Որո՞նք են Ա-ի ուժեղ և թույլ կողմերը:

- Ինչպե՞ս է Ա-ն կապված Բ-ի հետ:

- Յամենատե՛ք Ա-ն ու Բ-ը՝ ըստ որևէ (ընտրում է ուսուցիչը՝ դասի նպատակադրումից ելնելով) չափանիշի:

- Որո՞նք են ստեղծագործության կոնֆլիկտի լուծման, հարթման տարբերակները: • Ի՞նչը չէք հասկացել:

9. Մետախմայագության թերթիկ Այս թերթիկը լրացնելիս կատարեք հետևյալ չորս քայլերը՝

1. Ընթերցե՛ք հարցերը: Դրե՛ք աստղանիշ բոլոր այն հարցերի դիմաց, որոնց պատասխանները գիտեք: Դրե՛ք «^o» նշանը բոլոր այն հարցերի վրա, որոնց պատասխանները չգիտեք:

2. Գրե՛ք իմացած բոլոր հարցերի պատասխանները պատասխան սյունակում:

3. Մեկ անգամ ևս ընթերցեք այն հարցերի պատասխանները, որոնց վրա դրել եք «^o» նշանը:

4. Ստուգե՛ք՝ արդյոք ճիշտ եք պատասխանել այն հարցերին, որոնց դիմաց աստղանիշ էիք դրել:

10. Ինձնից առաջ հարցրու երեք հոգու: Այս հնարի իմաստն այն է, որ աշակերտները սովորեն նաև միմյանցից: Ուսուցիչն առաջարկում է աշակերտներին հարցերով դիմել իրենց դասընկերներին և իրեն դիմել միայն այն բանից հետո, երբ երեք աշակերտների դիմելուց հետո չեն ստացել հարցի պատասխանը:

11. Դասի զեկուցող Այս պարզագույն հնարը շատ կարևոր դեր կարող է ունենալ սովորողներին դասապրոցեսում ընդգրկելու գործում: Ուսուցիչն աշակերտներից մեկին նշանակում է դասի զեկուցող: Վերջինս դասի ավարտից 3-5 րոպե առաջ ամբողջ դասարանին ամփոփ ներկայացնում է, թե ինչի մասին էր դասը, ինչ արեցին, ինչպես, ինչու, ինչ կարևոր բաներ սովորեցին:

12. Ես-Դու-Մենք: Խմբային աշխատանքը մեծ տարածում ունի ժամանակակից դպրոցներում: Խմբային աշխատանքի խոցելի կողմերից մեկն այն է, որ առանձին աշակերտներ «թաքնվում են» խմբի հետևում: Նման իրավիճակում ուսուցիչները կարող են կիրառել «Ես-դումենք» հնարը: Յուրաքանչյուր աշակերտի առաջարկեք խմբային աշխատանքի վերջում ներկայացնել սեփական ներդրումը խմբի աշխատանքում, խմբի մյուս անդամների ներդրումը և ընդհանուր խմբի աշխատանքի որակը:

13. Լուսակիր ժամանակի սղության պատճառով շատ հաճախ ուսուցիչները դասապրոցեսում իրենց տված հարցերին մեկ-երկու աշակերտից պատասխան ստանալուց հետո առաջ են անցնում: Այս մոտեցումն ուսուցչին հնարավորություն չի տալիս ամբողջական պատկերացում կազմելու, թե ինչ չափով են տվյալ թեման յուրացրել դասարանի բոլոր աշակերտները: Նման իրավիճակում օգտակար է լուսակիր հնարի կիրառումը: Թեման ավարտելուց հետո ուսուցիչը դասարանին հարցնում է թեմայի յուրացման մասին: Յուրաքանչյուր աշակերտ բարձրացնում է իր մոտ գտնվող կանաչ, դեղին, կարմիր թղթերից որևէ մեկը:

- Եթե աշակերտը բարձրացնում է **կանաչ** թերթիկը, նշանակում է ամբողջությամբ յուրացրել է տվյալ թեման:
- Եթե բարձրացնում է **դեղին** թերթիկը, նշանակում է մասնակի է յուրացրել թեման:
- Իսկ **կարմիր** թերթիկ բարձրացնում են այն աշակերտները, ովքեր չեն յուրացրել թեման:
- Եթե կարմիր և դեղին թերթիկներ բարձրացնող աշակերտների թիվը շատ մեծ է, ապա նախընտրելի է, որ ուսուցիչը նորից անդրադառնա թեմային: Իսկ եթե թիվը մեծ չէ, ապա կանաչ գույն բարձրացրած աշակերտներին կարելի է հանձնարարել աջակցել իրենց դասընկերներին:

14. Կիսատ նախադասություն: Բերված կիսատ նախադասությունների լրացումն օգնում է աշակերտներին ամփոփել դասը: Իր ընտրությամբ, ուսուցիչը կարող է տալ այս նախադասություններից մի քանիսը կամ բոլորը՝ աշակերտներին հնարավորություն ընձեռելով իրենց ցանկությամբ ընտրել այն կիսատ նախադասությունները, որոնք կուզենան ավարտել:

- Այսօր ես սովորեցի,
- Ինձ զարմացրեց
- Այսօրվա դասի ամենաօգտակար բանը
- Ինձ հետաքրքրեց
- Այս դասի ժամանակ ինձ ամենաշատը դուր եկավ
- Մի բան, որ չհասկացա
- Կցանկանայի ավելին իմանալ
- Այս դասից հետո ես զգում եմ.....
- Այս դասից ես ավելին կսովորեի, եթե

15. «Խաթարված հերթականություն» Այս վարժությունը կնպաստի գիտելիքների և կարողությունների զարգացմանը. պետք է նախօրոք պատրաստել թղթեր, վրան գրել տեքստից ընտրված կարևոր անունները, փաստերը, իրադարձությունները: Դրանք խառը հերթականությամբ փակցնել գրատախտակին, հետո խնդրել, որ այն դասավորեն հերթականությամբ:

16. Միավորային գնահատման իրականացում Quiziz առցանց գործիքի կամ գնահատման այլ սանդղակների միջոցով: Նպատակահարմար ենք գտնում Quiziz-ը, որովհետև՝

Այս ծրագրի օգնությամբ հնարավոր է իրականացնել սովորողների առցանց համաժամանակյա միավորային գնահատում: Գործիքն օգտագործելիս սովորողները պետք է իմանան համապատասխան հարցման մուտքի կոդը: Սովորողները հարցադրումներին հետևում և պատասխանները նշում են տիրույթին միացված ցանկացած գործիքի (հեռախոս, համակարգիչ, պլանշետ) օգնությամբ: Հարցման ավարտին հնարավոր է MS Excel ֆորմատով ներբեռնել սովորողների միավորային

գնահատականները: Այս տիրույթում աշխատելիս գնահատվում է սովորողների կատարած առաջադրանքների և՛ արագությունը, և՛ ճշտությունը: Վարժություններ ստեղծելիս հնարավոր է բազմակի ընտրանք ձևաչափով հարցադրումներ կազմել: Հարցերի հաջորդականությունը խառնվում է համակարգի միջոցով: Quizizz առցանց գործիքը հնարավորություն է տալիս իրականացնելու հետևյալ աշխատանքները.

- միաժամանակ ստեղծել տարբեր թեմաներով և տարբեր քանակի հարցերից կազմված վարժություններ,
- պատրաստի վարժությունները խմբագրել, պահպանել առցանց,
- առցանց հետևել սովորողների առաջադիմությանը,
- հղմամբ տարածել պատրաստի վարժությունները,
- յուրաքանչյուր հարցի համար սահմանել ժամանակ,
- հրապարակման համար ընտրել լեզուն և սահմանել հասանելիության աստիճանը:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Արդյունավետ դասավանդման համար այսօրվա դպրոցի ուսուցչին անհրաժեշտ է ոչ միայն և ոչ այնքան դասավանդվող առարկայի խոր ու բազմակողմանի իմացություն, այլև դասավանդման նպատակների, խնդիրների, դրանց կենսագործմանն ուղղված եղանակների, ձևերի, միջոցների նպատակահարմար ընտրություն կատարելու կարողություն և հմտություն:

Դասավանդման երեք կարևոր հիմնախնդիրներից առաջինը՝ ինչ սովորեցնելը, ծրագրային նյութի միջեցեվ իբրև ճանաչողափմացական արժեք՝ գիտելիք, մատուցվում է սովորողներին, երկրորդը՝ ինչու սովորեցնելը, կրթության բովանդակությունը կազմող կարողունակությունների միջոցով շեշտադրում է ինչ սովորեցնելու նպատակը, իսկ երրորդը՝ ինչպես սովորեցնելը, պայմանավորում է դասավանդման կերպը՝ եղանակը, միջոցներն ու ձևերը, այն, ինչ կազմում է ուսուցման մեթոդաբանությունը:

Շատ մեթոդների իմացությունը թեև անհրաժեշտ, սակայն բավարար պայման չէ արդյունավետ դասավանդման համար: Կարևոր է նաև մեթոդները հմտորեն համադրելու և նպատակահարմար կիրառելու մասնագիտական ձեռնհասությունը, ինչը ենթադրում է մասնագիտական լուրջ պատրաստություն, փորձառություն, նաև՝ անձնային որոշակի որակներ:

Սույն աշխատանքի նպատակն է առաջարկվող հնարների կիրառման միջոցով ավելացնել ուսուցիչների կողմից նյութերի մատուցման հետաքրքիր հնարները՝ դասավանդման ընթացքը դարձնել ավելի ակտիվ, մասնակցային և խրախուսել վերլուծական, քննադատական միտքը աշակերտների շրջանում:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. ԿԱԻ Լոռու մասնաճյուղ, Ուսուցման ժամանակակից մեթոդներ, հնարներ, վարժություններ, Վանաձոր, 2008թ.

2.Ս. Խաչատրյան, Ուսուցման արդյունավետ հնարներ,Երևան, Ֆրիդրիխ Էբերտ հիմնադրամ,2020թ, 74 էջ

3.Հանրակրթական դպրոցի դասագրքեր, Երևան, Էդիտ Պրինտ հրատարակչություն

<https://lib.amedu.am/>

<https://library.fes.de/>

